

Regionkontoret, RF- och RS-sekretariat
Christina Ersson
Telefon: +4621175740
Epost: christina.ersson@regionvastmanland.se

Regionfullmäktiges presidium

Sverige

YTTRANDE FRÅN HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSNÄMNDEN OM ANMÄRKNING FRÅN REVISORERNA

Regionfullmäktiges presidium har genom en skrivelse begärt ett yttrande från hälso- och sjukvårdsnämnden gällande revisorernas anmärkning. Revisorerna sammanfattar sitt ställningstagande i revisionsberättelsen och hänvisar där till sin redogörelse där detta beskrivs närmare. I sin redogörelse anger revisorerna skäl för den föreslagna anmärkningen till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Revisorerna skriver i sin redogörelse att "Nämnden har utifrån sitt ansvar brutit i sin interna styrning och kontroll rörande ekonomin, närmare bestämt har man inte beslutat att genomföra tillräckliga åtgärder för att skapa balans mellan kostnader och intäkter och att bedriva verksamheten inom den ram som fullmäktige beslutat." samt att "Genom att fastställa en förvaltningsplan med en internbudget där kostnader överstiger intäkter med 800 mnkr bedömer vi att nämnden inte heller sett det som möjligt att hålla sig inom den ram fullmäktige beslutat om, men godkände trots detta förvaltningsplanen."

Nämnden menar att revisorerna borde ha vägt in, i sitt ställningstagande, att 800 miljoner var en bedömning av det ingående underskottet som fullmäktige gjorde och fastslog i sitt beslut om budget som sedan låg till grund för den förvaltningsplan som nämnden fattade beslut om.

I den budget som antogs av fullmäktige i juni 2022 framgick att det fanns en ingående obalans i hälso- och sjukvården på minst 600 miljoner kronor. Vidare stod i den reviderade budgeten som antogs av fullmäktige i december 2022 att den ingående obalansen i hälso- och sjukvården var ca 800 miljoner kronor. Det var således förväntat av fullmäktige att det skulle finnas ett strukturellt underskott på 800 miljoner, vilket nämnden utgått från vid beslut om förvaltningsplanen med det förväntade underskottet på just 800 miljoner kronor. I samband med att månadsrapport februari behandlades i mars 2023 konstaterade hälso- och sjukvårdsnämnden att förvaltningen prognostiserade ett resultat på 890 miljoner +20/-50. Nämnden beslutade att ge förvaltningsdirektören i uppdrag att informera regionstyrelsen om månadsrapporten, samt att nämnden uppmärksammar regionfullmäktige på det prognostiserade underskottet i helårsresultatet och överlämnar månadsrapporten för kännedom.

Nämnden anser att med den modell som regionfullmäktige valt att budgetera vore det orimligt att ge nämnden en anmärkning för att inte lyckas minska underskottet till 0 under 2023, särskilt då man i regionplan och budget bedömer att det finns ett strukturellt underskott på 800 miljoner. Att underskottet "får konsekvenser på regionens samlade ekonomi", som revisorerna skriver, var alltså förväntat av fullmäktige.

Det stämmer som revisorerna skriver, att nämndens bedömning var att det inte var rimligt att nå en balans under år 2023. Nämnden kunde omöjligt vidta åtgärder för att komma i balans under verksamhetsåret, utan att i så fall undanlåta att uppfylla sin lagstadgade uppgift att bedriva hälso- och sjukvård. Det fanns ett ingående strukturellt underskott som fullmäktige i sitt beslut om regionplan bedömde var ca 800 miljoner kronor, och som nämndens beslut om förvaltningsplan utgår ifrån.

Nämnden bedömde att det inte var rimligt att minska underskottet under perioden, men att det krävdes kraftiga åtgärder för att underskottet inte ska öka ytterligare. Det framgår i förvaltningsplanen att det finns ett stort fokus på att minska kostnadsutvecklingen för att som det står i regionplanen "Obalansen måste successivt och på sikt arbetas bort genom att kostnadsutvecklingstakten understiger intäkternas utveckling. Prioriteringar, kostnadskontroll, samt förändrade arbetssätt och flöden för effektiv resursanvändning inom såväl stöd- som kärnverksamheter under hela planperioden är därför nödvändigt." Nämnden har fattat beslut som ligger helt i linje med att på sikt nå balans. Den strategiska inriktning som besluten lutar mot är, liksom i regionplanen och i det nationella arbetet med att möta kostnadsutvecklingen, nära vård och omställning för att möta demografiutvecklingen. Arbetet inkluderar även effektiviseringar och sparåtgärder. Nämnden har beslutat och prognostiserat dessa åtgärder i enlighet med den nationella inriktningen.

Revisorerna jämför bokslutet för 2022 med det av fullmäktige bedömda underskottet om 800 miljoner 2023. Bokslutet 2022 förbättrades avsevärt mot prognos med anledning av ett antal justeringar av engångskaraktär mot slutet av året (t.ex. momskompensation, överskott statsbidrag). Skillnaden mot budget 2023 utgörs dessutom delvis av icke påverkbar tillkommande kostnad på ökade sociala avgifter på 210 miljoner kronor. Eftersom uppräknings inte görs på föregående års kostnads massa utan på regionersättning föregående år så ökar också underskottet per automatik.

Att underskottet fortsätter att öka i en höginflationsmiljö, som också har påverkan på pensionskostnaderna och som är svårprognostiserad, är såklart inte önskvärt, däremot är det svårare än tidigare att vända trenden vilket nämnden menar att revisorerna borde ha vägt i sin bedömning.

Revisorerna beskriver även att "I nämndens verksamhetsplan och internbudget är hela underskottet placerat som en förvaltningsövergripande post, direkt under förvaltningsledningen." vilket är korrekt. Verksamheterna har fått en budget som bedömts som en stor utmaning men ändå rimlig och där besparingar, effektiviseringar och nya arbetssätt varit en förutsättning för att lyckas. Detta i syfte att undvika orimliga krav på verksamheterna som riskerar att tappa styreffekt och samtidigt behålla incitament att arbeta med att få ner kostnader och kostnadsutveckling.

Revisorerna lyfter också att resultatet blev 200 miljoner sämre än det uppsatta målet på 800 miljoner. Fullmäktige och nämnden bedömde att den ingående balansen var ca 800 miljoner. Redan under våren försämrades prognosen till 1035 till följd av bland annat behovet av att sätta in åtgärder för att komma i kapp med vård som fått vänta under pandemin. Nämnden konstaterar liksom revisorerna att kostnaderna för inhyrd personal ökade under perioden. Under pandemin fick en del av den vård som normalt bedrivs stå tillbaka. Verksamheten/produktionen ställdes om med långa vårdköer som konsekvens. Långa vårdköer ledde till behov av åtgärder, där tillfällig ökning av inhyrd personal var en del. Det fanns alltså ett stort behov av att sätta in åtgärder för att öka tillgängligheten under våren, vilket gjorde att kostnaderna ökade. Under året trädde också nya regler för dygnsvilan i kraft, vilket gjorde att anpassning till det nya regelverket behövde löpa parallellt med arbetet att bli oberoende av hyrpersonal, med resultatet att en del av effekten i stället landar på nästkommande år.

Revisorerna lyfter fem aktiviteter vars effekter redovisas i årsredovisningen. Nämnden vill tydliggöra att de flesta av nämndens åtgärder beslutas i samband med förvaltningsplanen och redovisas inte separat. I förvaltningsplanen fanns ett stort antal uppdrag av strukturell karaktär som förväntas ge ekonomisk effekt under planperioden, och därigenom en minskande kostnadsökningstakt på sikt.

Revisorerna efterfrågar effekter och återrapportering av fattade beslut. De lyfter som exempel besluten om restriktivitet vid upphandling, att intensifiera arbetet med striktare avtalstrohet samt verkställa förnyade arbetssätt som ger ekonomisk effekthemtagning. Besluten beskrevs med helårseffekt vid beslutstillfället och rapporterades senare som påbörjade till nämnden. Effekten av dessa beslut har också arbetats in i budget för 2024.

I sin redogörelse beskriver revisorerna också processen för anmärkningen. Där står att revisionen muntligen informerat Hälso- och sjukvårdsnämndens presidium om anmärkningen den 27 mars samt även informerat Regionfullmäktiges presidium. Det stämmer att presidiet i Hälso- och sjukvårdsnämnden informerades om en eventuell anmärkning den 27 mars. Då framgick dock inte vilka grunder som fanns för anmärkningen. Den informationen fick presidiet den 11:e april när revisionsrapporten offentliggjordes. Det vore önskvärt med mer tid än 1,5 arbetsdag till att konstruktivt gå igenom kritiken

innan beslut om svar från den extra insatta hälso- och sjukvårdsnämnden, måste skickas till presidiet inför fullmäktige den 16:e april.

Sammanfattningsvis, vill nämnden svara regionfullmäktiges presidie att Hälso- och sjukvårdsnämnden ser allvarligt på det underskott som nämnden har, men också tar stort ansvar för. Det strukturella underskottet är ingenting nytt, vilket däremot nämnden är och att som revisorerna gör, påpeka att man uppgett denna kritik i flera år, kan inte anses korrekt då den kritik man hänvisar till inte riktats till nuvarande nämnd. Det som saknas i revisorernas berättelse är en historiebetskrivning över att hur det strukturella underskottet under många år ökat även när Region Västmanland budgeterat ett positivt resultat.

Revisorernas anmärkning utgår från att obalansen på 800 miljoner skulle hanteras under verksamhetsåret, dock konstaterade Regionfullmäktige i regionplan och budget att det strukturella underskottet fanns, och tilldelade sedan en ram som inte omfattade förväntningar att fullt ut hantera det strukturella underskottet under verksamhetsåret. Nämnden konstaterar utifrån detta att den ingående obalansen på 800 miljoner, i sig, gör att situationen som revisorerna anger som grund för uttalande om brister i den interna styrningen och kontrollen var ofrånkomlig.

Nämnden kunde omöjligt vidta åtgärder för att komma i balans under verksamhetsåret, utan att i så fall undanlåta att uppfylla sin lagstadgade uppgift att bedriva trygg, säker och tillgänglig hälso- och sjukvård.

Nämnden har ingen annan avsikt än att fortsätta sitt arbete mot en ekonomi i balans och fatta tuffa beslut för att nå dit, samtidigt som omställningen måste få ta den tid som patientsäkerheten och den lagstadgade uppgiften att bedriva trygg och säker hälso- och sjukvård kräver.

För hälso- och sjukvårdsnämnden

Lina Eriksson
Ordförande